

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za inozemstvo 140 D

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stolp, peti vrsta
malih oglasov po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 250, velik
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
a Pri večjem o
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo - Uredništvo
telefon št. 2050, upravnništvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Celovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inostrane, Sarajevski 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Katoliška akcija

V zadnji številki »Časa« je objavil dr. Slavčič daljšo sistematično razpravo o katoliški akciji. Pij XI., papež kat. akcije, je razširil smisel za kat. akcijo po vsem katoliškem svetu. Povsod se katoličani trudijo, da bi na ta providencialni način, po katoliški akciji pripomogli katoliški ideji do veljave. Povsod pa še pojem katoliške akcije ni jasen. Tudi pri nas so bila mnenja različna. Ta razprava nam temeljito pojasni bistvo in ustroj kat. akcije, in kdor bo hotel govoriti ali pisati o katoliški akciji, ne bo mogel mimo te programatične razprave.

Katoliška akcija ni samo ideja, ampak, kakor že ime kaže, delo za katoliško idejo. Tudi ni samo privatno delo za katoliško idejo, ampak organizirano delo. Katoliška akcija je pač to, kakor jo pojmuje papež, ki jo želi in širi. Po njegovem pojmovanju je katoliška akcija »zveza katoliških sil, ki so organizirane za krepitev, širjenje, udejstvovanje in obrambo katoliških načel v zasebnem, družinskem in socialnem življenju.«

Ta organizacija je lahko na različne načine izvedena. Na svoj način je upeljana organizacija katoliške akcije v Italiji. Dobrodošla je v »Časovi« razpravi podrobna analiza te italijanske organizacije. V Italiji so pred leti uvažali enake organizacije, kakršne so še zdaj na Nemškem. Vse kat. vzgojno-prosvetne organizacije v Italiji pa so si dale l. 1923 nova pravila, nove poslovniške kot lastne organizacije katoliške akcije.

Kdor hoče vedeti, kaj je »katoliška akcija«, mora torej poznati ves ustroj italijanske katoliške akcije, ki je podrobno in enotno izpeljana po vsej Italiji, in tudi povsod z večjim ali manjšim uspehom deluje. Da praksa za idealom tuintam zaostaja, je umljivo.

Nekaj časa se je mislilo, kakor da bi Pij XI. želel, da bi se po vseh katoliških deželah ustanovile organizacije po italijanskim pravilih in poslovnih. V nekaterih deželah so to tudi izvršili, zlasti tam, kjer ni bilo prej posebnih katoliških organizacij. V drugih deželah pa so pustili stare katoliške organizacije, ki so tudi imele katoliško vzgojo in prosveto v programu, nje ni usodilo, in so poleg teh ustanovili novo organizacijo po italijanskim pravilih kat. akcije, h kateri so ponekod, kakor na Češkem, privzeli, oziroma včlanili tudi stare kat. organizacije.

Tretji način pa je v tem, da se, kakor v Avstriji, katoliška akcija nasloni na stare kat. organizacije ter se ustanove za škofijo in župnijo le novi centralni odbori kat. akcije, ki skrbijo za to, da se vse delo kat. akcije na nekak način izvrši. Ako gre to po starih organizacijah, se to zgodi po njih, če te ne morejo ali jih ni, pa se izvrši to delo po centralnih odborih ali prostovoljcih ali pa na novo ustanovljenih odsekih ali skupinah. Ta način se uvaja tudi v Sloveniji. Po pojasnitvah kardinala Faulhaberja, nuncija Pacellija in samega sv. očeta je ta način mogoč.

Po teh avtoritativnih izjavah je namreč gledati predvsem na bistvo kat. akcije, ki je apostolat laikov, sodelovanje laikov pri širjenju kraljestva božjega pod vodstvom cerkvene hierarhije ali naravnost v svetu delujoča katoliška cerkev. Misli tej definiciji so globoko utemeljene v sv. pismu in v ustroju katoliške cerkve, kar nam razprava na podlagi mističnega telesa Kristusovega izčrpno razkaže in pojasni.

Po tej utemeljitvi se nam pokaže, katere organizacije delujejo ali bi mogle delovati v smislu katoliške akcije v Sloveniji. H koncu pa je pojasnjen načrt, kako želita ljubljanska in mariborska škofija uvesti katoliško akcijo in kako je zamišljeno razmerje med novimi ustanovitvmi škofijskih in župnijskih svetov ter starimi katoliškimi organizacijami, ki bi se pridružile h katoliški akciji. Pri vsem tem pa izjavi poudarek, da je katoliška akcija ogenj božje ljubezni, ki mora goreti in plamteti najprej v lastnih središčih katoliških akcijonašev, ker šele potem more svetiti tudi drugim in jih ogrevati za Boga, Kristusa in njegovo cerkev. Katoliška akcija je tisti ogenj, o katerem govori Kristus: »Prišel sem, da ogenj vržem na zemljo, in kako želim, da bi se že vnel« (LK 12. 49).

Sv. Oče sprejel hrvatske romarje

Sprejeti v svečani avdienci -- Krasen govor nadškofa dr. Bauerja
Papežev nagovor na romarje

Rim, 18. maja. (Tel. »Slov.«) Popoldne je sv. Oče sprejel v svečani avdienci v Vatikanu hrvatske romarje, ki so prišli pod vodstvom zagrebškega nadškofa dr. Bauerja. Z dr. Bauerjem so tudi škofje dr. Akšamovič, dr. Njarady, apostolski administrator in škof Budanovič, škof dr. Al. Mišič, dr. Jeronim Mileta, Mihovil Pušič in novo imenovani dubrovniški škof dr. Josip Carevič. Z romarji na čelu je bil sprejet tudi papeški nuncij msgr. Hermenegildo Pellegrinetti. Ko je sv. Oče stopil v dvorano, so ga romarji pozdravili s frenetičnim ploskanjem, ki je trajalo več minut. Nato se je Nj. Svetlost pozdravil s hrvatskimi škofi in sedel.

Zagrebški nadškof Bauer je imel nato dolg govor, v katerem je naglasil **udanost hrvatskih in sploh jugoslovanskih katoličanov nasproti sv. Stolici**. Posebno je poudarjal, da je bila zgodovina naše domovine na poseben način zvezana s sv. Stolicom. Hrvatje so vedno visoko cenili vpliv sv. Stolice na svoje narodno življenje, predvsem na svojo krščansko kulturo. Nikdar se niso Hrvati niti za korak umaknili od slavni tradicij svojega naroda in so vedno ostali v takih odnosih nasproti sv. Stolici.

V nadaljnjem je nadškof naštel dela **katoliške akcije**. Posebno je naglasil, da je zadnja leta hrvatska katoliška akcija vedno bolj poglobljevala krščansko življenje pri Hrvatih. Naglasil je, da je nedavno **zagledal katoliški dnevnik življenje**. Veliko pozornost se je posvetila izobrazbi duhovništva in njihovim vzgojnim ustanovam. Nadškof dr. Bauer je svoj govor končal:

»Naj Tvoja Svetost preživi še mnogo let v mladeniški jakosti. Naj se pri Tvoji Svetosti pomnoži milost in mir! Naj Tvoja Svetost doseže venec večne slave!«

Govor sv. očeta

Sv. Oče je v svojem nagovoru na hrvatske romarje vse iskreno pozdravil in jim čestital, da so podvzeli romanje. Njih pot v Rim je zgovorna manifestacija za vero in njih udanost do Cerkev. Papež je nato povdarjal, da so sedaj okoli njega zbrani vsi hrvaški škofje, manjkata samo dva, od katerih je eden zadržan vsled svoje visoke dolžnosti, drugi pa vsled svoje visoke starosti.

Sv. Oče je nato dodal, da je z živahnim zaželenjem spoznal iz adrese jugoslovanskega episkopata, da so v Jugoslaviji po vojni zopet oživela dela katoliške akcije. Zahvaljuje se za čestitke ob priliki njegovega duhovniškega jubileja in zlasti še za toplo sočustvovanje na zadnjih dogodkih. Sv. Oče prosi vse, da vztrajajo v molitvi, ker vse, kar je bilo storjeno, je od Boga, in tudi, kar je še treba storiti — in tega je mnogo — to upa doseči sv. Oče le od Boga in ne od ljudi.

Sv. Oče je pozval nato, da vsi slede geslu Pija IX., nakar je podelil romarjem svoj apostolski blagoslov.

Eden od škofov je nato prestavil romarjem papežev govor v hrvaščino.

Audienca škofov

Rim, 18. maja. (Tel. »Slov.«) Danes popoldne so bili jugoslovanski škofje pri sv. Očetu Piju XI. v posebni avdienci. Škofi je bil obenem sprejet papeški nuncij na belgradskem dvoru msgr. Hermenegildo Pellegrinetti. Škofje so razpravljali z Nj. Svetostjo o ureditvi položaja katoliške cerkve v Jugoslaviji s posebnim ozirom na bližajoča se pogajanja med kraljevino SHS in Vatikanom o koncordatu.

Pred otvoritvijo konference male antante

Belgrad, 18. maja. (Tel. »Slov.«) Davi so prispeli v Belgrad češkoslovaški delegati za tiskovno malo antanto, ki jih je od meje do Belgrada spremljal urednik »Slovenca« gosp. Viktor Schweiger. Na kolodvoru so delegacije sprejeli številni belgradski časniki, ravnatelj osrednjega tiskovnega urada gosp. Marjanovič, v imenu zunanjega ministrstva ravnatelj tiskovnega oddelka v zunanjem ministertvu g. Šaponjič in drugi. V imenu jugoslovanskih časnika jih je pozdravil predsednik nacionalnega odbora tiskovne male antante. Z ozirom na dolgo potovanje so se gostje podali v hotel »Excelsior«, kjer so bile zanje pripravljene sobe. Nato pa so si v družbi svojih tovarišev ogledali prestolico.

Zvečer ob 10 so skupno z jugoslovanskimi časniki čakali na romunske delegate tiskovne male antante. Iz Romunije je prišlo na konferenco 15 časnika, v sicer g. Nikolaj Davidescu, urednik »Cuventula«, glavnega organa stranke g. Mania, ter znan časnika in beletrist, čigar dela so bila odlikovana od francoske akademije znanosti, g. Fi-

loti, ravnatelj tiskovnega oddelka zunanjega ministrstva, g. Ciucianu, urednik »Universala«, g. Titeanu, ravnatelj »Radorja« in drugi. Jutri zjutraj prispe v Belgrad češkoslovaški zunanji minister g. Beneš. Tiskovna mala antanta bo imela svojo prvo sejo jutri pod predsedstvom zastopnika zunanjega ministra g. Kumanudija. Na tej seji tiskovne male antante se bo razpravljalo o važnih zadevah skupne akcije »za učvrstitev in poglobitev vezi med državami male antante. Dnevni red je zelo obsežen.

V vseh tukajšnjih političnih krogih se je opazilo veliko zanimanje za zborovanje male antante, ker bodo zunanji ministri treh držav tokrat razpravljali o problemih, ki so dalekosežnega pomena za nadaljnji razvoj zunanje politike teh treh zaveznih in prijateljskih držav, temveč tudi za stanje v celi Evropi sploh.

Z ozirom na važnost te konference je prispelo v Belgrad mnogo tujih časnika. Opazilo se je veliko število znanih angleških, francoskih in italijanskih časnika. Nemško časopisje je odlično zastopano.

Načrt srednje-šolskega zakona gotov

Verouk obvezen predmet -- Zasebne gimnazije dovoljene, potrebno pa jamstvo, da se bodo predpisi zakona izvrševali

Belgrad, 18. maja. (Tel. »Slov.«) Iz zanesljivega vira smo zvedeli, da je komisija za izdelavo srednješolskega zakona, kakor smo javili, končala delo in izročila načrt Polovini, pomočniku ministra. G. Polovina bo pregledal načrt in bo eventualne opombe z zakonom vred izročil ministru, ki ga bo v teku prihodnjega tedna predložil VZS rednim potom. Preden bo to storil, namerava minister zaslišati pristojne cerkvene činitelje.

Nadalje smo zvedeli, da je sedaj določeno, da se bo verouk poučeval v vseh razredih po dve uri na teden, v osmem razredu pa samo po eno uro. Veroučitelji bodo nameščeni samo na tistih gimnazijah, kjer bo tedensko število ur verouka doseglo predpisani minimum tedenskih ur za profesorje. Kjer tega števila ur ne bo, se bodo nastavili le honorarni veroučitelji. (Minimum tedenskih ur je za vsakega profesorja določen na 14—16 ur, in sicer za profesorje do 10 službenih let 16,

nad 10 službenih let 14 ur.)

Zasebne gimnazije se bodo dovoljevale, ako jih bo po predpisih zahtevala kvalificirana oseba in ako se bodo dala jamstva, da se bodo predpisi tega šolskega zakona izvajali v popolnem obsegu. Srednje šole, ki imajo značaj zasebnih verskih šol, se ne bodo dovoljevale. Gori navedeno kvalifikacijo oseb je po neki interpretaciji razumeti tako, da ne morejo dobiti dovoljenja zavodi, kot je n. pr. Vidovičev zavod v Sarajevu. Za obstoječe gimnazije, ki nimajo verskega značaja, bi morali po tej interpretaciji zaprositi srednješolski profesorji, da tam lahko otvorijo zasebno gimnazijo. Obenem bi morali dati jamstvo, da se bodo določila srednješolskega zakona popolnoma izvajala. Kvalificirana oseba, ki sme zaprositi za zasebno srednjo šolo, bo torej učna moč, ki na teh zavodih poučuje. Razredi morajo imeti najmanj 15 dijakov. Tisti razredi, ki nimajo petnajst dijakov, se bodo zaprli.

Proračuni samoupravnih enot

Belgrad, 18. maja. (Tel. »Slov.«) V ministertvu za finance se študira, kako bi se še v teku tega leta z zakonom enotno uredilo budžetiranje samouprav in občin. Občine in druge samoupravne enote so dosedaj po različnih sistemih sestavljale svoje proračune. Finančno ministertvo pa je gledalo v bistvu le na to, koliko se ti proračuni lahko izvršujejo. V proračunih samoupravnih enot dosedaj ni bilo enotnosti in so se v različnih krajih nalagali različni davki. Nastala je potreba, da se to vprašanje končno uredi z zakonom. V ministertvu se prizadevajo, da bi stopil ta zakon v veljavo koncem tega leta. Glede financiranja samoupravnih enot se proučujeta dva sistema: Po prvem samouprave samo sodelujejo pri državnih dohodkih, po drugem sistemu pa samouprave sebe samostojno financirajo, kar pomenja, da bi ostal sistem v bistvu isti, kot dosedaj. Zato je verjetno, da bo prodrl prvi sistem.

Najvažnejše je vprašanje doklad, zlasti na trošarino in na tiste predmete, od katerih država sama pobira davke. Ugotovilo se je, da so v mnogih občinah bile te doklade pretirane. Posamezne občine so n. pr. naložile zlasti visoke trošarine na vino. S tem pa je bila nevarnost, da se konzum zmanjša, kar je proti interesom producentov in države z ozirom na njen proračun. Je namera, da se gotovi davčni viri rezervirajo samo za samouprave, kot n. pr. takse od kinematografskih vstopnic, ker je ta davčni vir takega značaja, da ga plačujejo le prebivalci gotovih krajev. V tej zvezi se proučuje vprašanje občinskih doklad na jemmne. Tudi te doklade so bile v gotovih občinah pretirano visoke. Zakon naj bi bil, tako se trdi v finančnem ministertvu, gotov do konca tega leta in bi na ta način prišli do gotovega sistema, ki bi veljal za vse samoupravne enote v državi.

Novi cestni zakon in občine

Belgrad, 18. maja. (Tel. »Slov.«) Po novem zakonu o cestah občine ne bodo smele več pobirati davka na ceste. Mnoge občine so v upanju, da bodo dobile doklade na ceste, že vstavile v proračune gotove postavke. Zato je umljivo, da so nastale velike težave in se študira v finančnem ministertvu, odkod naj bi se dobilo nadomestilo za izgubljene vsote. Prav tako se v finančnem ministertvu študira, kako bi moglo priti ministertvo tem občinam s kakim drugim davčnim virom na pomoč, ker se zakon o cestah trenutno ne more spremeniti. Občinam so se zato dala navodila, naj se za sedaj s spomenicami obračajo na gradbeno ministertvo.

Revizija carinskih tarifov

Belgrad, 18. maja. (Tel. »Slov.«) Finančno ministertvo pripravlja zakonitev splošnega carinskega tarifa. Načrt tega zakona je bil pred bivšo narodno skupščino, toda bivša narodna skupščina ga ni mogla več sprejeti in torej ni mogel biti uzakonjen. Praktično pa se se njegova določila izvajala, in sicer na podlagi zakonskega pooblastila. Sedaj pripravljajo v finančnem ministertvu revizijo raznih carinskih postavk. Ta revizija se je izkazala kot potrebna, ker smo v zadnjem sklenili s tujimi državami razne trgovinske pogodbe, ki nujno zahtevajo revizijo carinskih postavk.

Povodnji ovirajo promet

Belgrad, 17. maja. (Tel. »Slov.«) Prometno ministertvo je ob 6 zvečer izdalo tale komunikacije o stanju prometa na progah, ki so preplavljene. Proga Belgrad-Niš-Skopje-Djevdjelija in Niš-Caribrod je v prometu. Nocoj je vso noč deževalo. Danes se je provizorno vzpostavil promet na progi Velika Palanka-Smederevo, od Velikega Orasja do Velike Plane. Del proge je še vedno pod vodo in se bo izročilo prometu šele, ko voda upade. Voda bo najbrž stala nekaj dni. Promet na progi Skopje-Mitrovia se je moral pri Kočniku prekiniti za približno 70 minut, ker je reka naenkrat preplavila progo. Nato se je promet zopet upostavljal. Na progi Belgrad-Obrenovac je voda upadla. Pravtako Lajkovac-Valjevo. — Proga Lajkovac-Lazarevac se je ponovi izročila prometu. Na ostalih progah je promet normalen. Na progi Bastaji-Končanica je promet še vedno prekinjen.

„Obzor“

o katoliški cerkvi

»Obzor«, glasilo hrvatskih naprednjakov, je objavil dne 17. t. m. o katoliški cerkvi uvodnik, ki ga v nekaterih trditvah sicer ne moremo podpisati, ki pa pomeni baš vsled tega, ker je objavljen v »Obzoru«, za katoliško cerkev najlepše priznanje. Obenem pa je nad vse resen opomin onim našim plitvim »naprednjakom«, ki mislijo, da sta ignoranca in predsodek opravičilo za njih nesposobnost do prave kulturne institucije sveta in njenih družabnikov.

»Obzorov« uvodnik se glasi:

Vlogo, poslanstvo in pomen katoliške cerkve v svetu treba korenito ločiti od službene politike Vatikana. Katoliška cerkev je kot verska ustanova sigurno najbolj popolna oblika, ki obstoji v človeštvu. Njen nauk je prežet od humanitete, bolj kakor od katerekoli druge religije, njena osnovna načela pa so bližja srcu intelektualca in priprostega človeka, ko načela katerekoli druge verske ustanove. V misijonskem samozatajevanju pa katoliška cerkev daleč prekaša vse ostale. To so sigurno glavne oblike katoliške cerkve, ki so omogočile, da se skozi stoletja ne samo obdrži, temveč tudi stalno krepi in širi, kljub vseh ne malih napak in neuspehov službene politike Vatikana. (?) Niti izguba svetovne moči Vatikana ni mogla ogroziti obstoja katoliške cerkve, temveč je nasprotno danes katoliški nauk bolj razširjen in katoliška cerkev duhovno močnejša, kakor je bila v dobi Julija II. in Leona X., teh najbolj silnih papežev-vladarjev.

V svoji tisočletni zgodovini pa je odigrala katoliška cerkev še eno veliko in važno nalogo, s katero je za vedne čase zadolžila človeštvo. Bila je namreč stoletja dolgo branik zapadne civilizacije. Ta civilizacija, čeprav črpa njene korenine silo iz grške in rimske klasične dobe, je dejansko otrok katoliške cerkve. Naša civilizacija je šla skozi retorto katoliškega nauka, da je prišla do svoje sedanjosti vsebine in oblike ter sta danes katoliška cerkev in zapadna civilizacija le dva sinonima za isti pojem. Razvoj civilizacije je deloval na katoliško cerkev evolucionistično in danes se je ona otresla sholastične okorelosti, ki jo je karakterizirala v dobi temnega srednjega veka. (Tu se vidi, da se niti »Obzor« še ni otresel starih predsodkov. Op. ur.) S tem je katoliška cerkev indirektno dokazala svojo življenjsko silo, ker je eden od neizogibnih pogojev ne samo za obstoj, temveč tudi za razvoj vsake vere, da koraka vzporedno s stalnim razvojem človeka in sveta.

Stoletni poizkusi azijskih osvajalcev so se v resnici vedno razbili ob barieri katoličanstva. Tatarom se je posrečilo podjarmiti veliko Rusijo in stoletja dolgo vladati nad Moskvjo. Ali dalje na zapad niso močnejše nikdar prodrli in njih vpliv ni nikdar prekočil mej pravoslavne Rusije. Tudi Osmani niso nikdar mogli zagrabit močnejših korenin v katoliškem svetu. Še mnogo značilnejše in važnejše pa je, da stoletna osmanska oblast na primeroma zelo majhnem ozemlju, naseljenem od katoliškega prebivalstva, ni pustila nobenih sledov na tem življu. Osmanska vladavina mu ni vtisnila svojega duševnega pečata in ni spremenila njegove zapadne duševnosti. Tudi nadalje je ostal ne samo formalno, temveč tudi duševno Evropec.

To je brez dvoma močan dokaz, da katoliška cerkev v resnici izdeluje duhovno tkanino svojih vernikov, da ona med najrazličnejšimi narodi in plemen, med katerimi je razširjena, ustvarja neke splošne in skupne črte, ki so duševna odlika njenih vernikov, ki je ne more popačiti tujec. Te črte so ravno tako očitne pri prostozidarju ko pri predsedniku katoliškega naboznega društva, pri intelektualcu ko pri ročnem delavcu ali kmetu, samo če spadajo pod uplivno sfero katoliške cerkve.

Toda, poleg tega svojega poslanstva, da je bila branik zapadne civilizacije in da je oblikovala splošne in skupne črte pri vseh svojih vernikih, je izpolnila katoliška cerkev še eno uspešno nalogo. Vsled zgodovinskega razvoja dogodkov je postala katoliška cerkev nacionalni branik posameznih katoliških narodov. V stoletni borbi Poljakov proti rusifikaciji je odigrala katoliška cerkev prvotno ulogo. Na Poljskem je bila katoliška cerkev nositeljica narodne svobode. Ona se je istovetila z borbo, trpljenjem in mukami poljskega naroda. Mnogi razlogi so uplivali na stališče katoliške cerkve na Poljskem. Toda brez dvoma je bil najvažnejši ta, ker je katoliška cerkev spoznala, da se bori istočasno tudi za lastno ohranitev, ko se bori za narodne pravice Poljakov. Kajti rusifikacija Poljske je bila nujno zvezana s sistematičnim širjenjem prozelitizma in impozantna pravoslavna katedrala v srcu Varšave je imela biti viden dokaz njegove zmage nad katolicizmom. Zato je razumljivo, da so Poljaki, kakor hitro so prišli do svoje narodne svobode, porušili temelje te katedrale, ker je pomenila njihovo narodno sužnost.

Na Irskem je bila katoliška cerkev še mnogo silnejše in odkritejša na strani Ircev proti protestantskim Angležem. Katoliška cerkev je bila skozi stoletja v Irski edini in

Kulturna avtonomija koroških Slovencev pokopana

Kljub skrajni popustljivosti Slovencev so se pogajanja razbila Slovincem bi priznali le avtonomijo na papirju, dočim naj bi centralistične šole še naprej ponemčevale

Celovec, 18. maja. (Tel. »Slov.«) Ze tri dni se razpravlja v koroškem dež. zboru o samoupravi slovenske manjšine na Koroškem. Tozadevni predlog so predložile vse nemške stranke deželnemu zboru, ne da bi zadostile sklepom manjšinskega kongresa z dne 11. julija 1927, ki predvidevajo reševanje manjšinskega vprašanja samo v sporazumu s prizadetimi manjšinami. Zastopniki Slovincer so se kljub temu udeležili pogajanj v odboru, predložili svoj celotni spreminjalni predlog, ki služi še sedaj kot merilo in je bilo torej nemškimi strankam že takoj v početku dovolj pojasnjeno, kako si Slovenci predstavljajo avtonomijo. Pri tem so Slovenci uvaževali dane razmere in so želeli narodu miru.

Poznejši sklepi manjšinskega kongresa so soglašali s slovenskimi predlogi. Popustljivost slovenskih zastopnikov se zreali v tem, da so bile v 15 paragrafi sprejete bistvene ideje nemških strank. Slovenski zastopniki so se postavili na stališče, da avtonomija ne

velja stranki, temveč narodu. Zvezni kancler dr. Ramek je 3. marca 1925 imenoval utrakvistične šole za manjšinske šole. Tega niso tajili niti ostali Nemci.

Nastalo je glavno vprašanje: kaj bo s temi šolami? Jasno bi moralo biti, da mora preiti uprava teh šol na avtonomijo. V tem bi se moralo v glavnem rešiti tudi jezikovno vprašanje, vprašanje materinskega učnega jezika in pouk nemščine. Enotnost ljudstva zahteva enotnost pouka. Nemci pa so hoteli za stalno utrditi razdvojenost med Slovenci z avtonomijo. Nemcem ne pride niti na misel, da bi dali Slovincem avtonomijo, ki bi koristila manjšini. Koroški Nemci vidijo v vsakem Slovincu, če zahteva narodne pravice, iredentista in veleizdajalca. Zato je umljivo, da so ostala pogajanja, ki so se začela 17. maja, brezuspešna. Njihov ideal je pač katastrof brez Slovincer in slovenska šola brez otrok in učiteljev, — avtonomija na papirju.

Tretji dan razprave v Haagu

Naše stališče o franc. predvojnih dolgov

Haag, 18. maja. (Tel. »Slov.«) Pred haškim razsodiščem je danes govoril odvetnik Jugoslavije, bivši belgijski minister Devez, ki je navajal, da francoska zahteva za plačilo v zlatu poveča dolg za pet milijard frankov. Iz besedila dogovorov glede posameznih emisij izhaja, da se dolg ne plača v zlatih frankih, temveč samo v francoskih frankih. Posojilo od leta 1895 je bilo izplačano v francoskih frankih in ne v zlatih frankih. Pogodba o

poznejših posojilih je bila sicer sklenjena na zlate franke, vendar se je pri tem mislilo na navadne francoske franke. Francoska zakonodaja ne pozna zlatih frankov v razliki z navadnimi franki. Sploh pa francoska valutarna enota ni zlati frank, temveč srebrni frank. S stališča zakonodaje ni razlike med zlatim, srebrnim in papirnatim frankom, radi česar tudi Francija sama lahko plačuje svoje predvojne dolgove s sedanjim frankom.

Veliko zanimanje tujine za malo antanto

Sovjetski in francoski komentarji

Moskva, 18. maja. (Tel. »Slov.«) Predlog dr. Beneša za bodočo konferenco male antante glede solidarnega postopanja v ruskem vprašanju smatrajo moskovski listi jasno za sovražno sovjetom, ker dr. Beneš ne stremi po priznanju sovjetske unije, temveč samo po zagotovitvi skupne fronte proti Rusiji, da se prepreči ekstra-lure posameznih držav male antante.

Paris, 18. maja. (Tel. »Slov.«) Balkanski dopisnik »Petit Parisien« je o priliki konferencie male antante prepotoval Balkan in doznal, da ima sedanja konferenca namen ne

samo obnoviti dosedanje zvezo, temveč tudi dosedanje vsebino razširiti z gospodarskim skupnim delovanjem držav male antante. — Vprašanje obnove odnošajev z Rusijo je aktualno spričo dejstva, da nameravata Anglija in Združene države obnoviti odnošaje z Moskvjo. V Bukarešti je izjavil temu dopisniku ministrski predsednik Maniu, da je podpis Litvinovega pakta smatrati za dober znak za medsebojno zblizanje. Kot predpogoj za to pa je smatrati pravno priznanje sedanje meje v Besarabiji.

Koliko bo plačala Italija sv. Stolicy

Rim, 17. maja. (Tel. »Slov.«) »Giornale d'Italia« in drugi italijanski listi povdarjajo važnost Mussolinijeve izjave o finančnih obvezah, ki jih je prevzela Italija napram Vatikanu. O tem je dejal Mussolini v parlamentu to-le:

»Ko se je zvedelo, da je sklenjena finančna konvencija, s katero se obvezuje Italija, da plača Vatikanu odškodnino za dobra bivše papeževe države, se je govorilo, da gre za dve milijardi. Toda vsota je mnogo manjša. Italija se je obvezala, da plača 750 milijonov lir v gotovini in eno milijardo v obveznicah konsolidiranega državnega posojila. Te obveznice se

danes dobe na trgu za 800 milijonov lir. To v resnici ni ugodno, ampak tako je. Potemtakem ima dobiti Vatikan 1550 milijonov lir. To pa so papirne lire in njih prava vrednost znaša le 400 milijonov zlatih lir. Če pomislite, in jaz verujem, da nas to ne bo prestrašilo, da imamo skupaj dve stotine milijard lir dolga, potem bi nas vse skupaj morala zagrabit jeza, toda to jezo raje prihranimo za boljše čase. Ali kaj so pravzaprav ti milijoni proti tolikim milijardam...«

Nato je Mussolini še povedal, da je denar za Vatikan že pripravljen.

Francozi rešili „Zeppelin“

Pariz, 18. maja. (Tel. »Slov.«) Dr. Eckener se je moral osem ur boriti s silnim viharjem in proti vetrom, da je preplul kratko pot od ustja Rodana do Valence. Da nekoliko ohladi motorje, jih je ustavil. Zato so pa vetrovi zagnali zrakoplov proti Alpam. Takrat je vrgel z zrakoplova svoje pismo, naj se mu v bližini Valence nakaže mesto za pristanek. Med tem pa so ga zopet zgrabili viharji in ga vrgli proti Monte Limare. Potem pa se je zrakoplov vendarle vrnil proti Valence. Dr. Eckener je prvič poskusil pristati ob 4 popoldne pri Portes les Valence, kjer so bile pripravljene francoske čete, da mu pomagajo. Manever za pristajanje pa je bil radi hudih vetrov preveč nevaren. Vihar je odgnal zrakoplov zopet proti dolini reke Dome. Vihar

poslednji branik narodnega odpora. V katoliških samostanih so našli pribežališče irski revolucionarji. Renesansa irskega nacionalnega boja pod O'Connellom pa je bila mogoča edino vsled velike in odločne pomoči katoliške cerkve. Obstojte pa še drugi primeri, da je igrala katoliška cerkev vidno in celo odločilno ulogo v narodnih bojih. Značilno je, da so vsi ti katoliški narodi, za katerih narodne pravice se je zavzela katoliška cerkev, na koncu vedno uresničili svoje pravice in zahteve. Naravna posledica tega je bila, da sta ugled in moč katoliške cerkve v teh narodih silno narastala, ker je videl narod v katoliški cerkvi najmočnejšega in najbolj zvestega stražarja svojih narodnih pravic...

je bil tako hud, da se je sprednji del zrakoplova večkrat globoko nagnil. Zgodilo se je pa tudi, da se je zrakoplov v vetru vrtil okrog sebe. Dr. Eckener se ni upal pristati in je odplul z zrakoplovom po dolini Rodana proti jugu. Tudi ob 6 zvečer je bil pristanek pri Monte Limare nemogoč. Na brezžično prošnjo dr. Eckenerja je francosko ministrstvo za zrakoplovstvo nakazalo dr. Eckenerju pristanek na letališčih pri Orlyu, ali pa pri Pierrefelu pri Toulonu. Dr. Eckener je pristal na to, da se obrne z zrakoplovom v Pierrefel. Skoro istočasno pa se je poglobil vihar in zrakoplov je brez težave plul proti letališču v Pierrefelu. Pristanek se je izvršil v tolikem redu, kakor pri paradi. V 30 minutah je nad tisoč vojakov spravilo zrakoplov v hangar. Kot prvi je zapustil kabino dr. Eckener. Bil je zelo razburjen in s slabim glasom ponovno mrmral besede: »Merci, merci!« Navzoče prebivalstvo je bilo zelo ljubeznivo in celo župan je bil v zadregi, komu naj izroči posadko v oskrbo.

Pariz, 18. maja. (Tel. »Slov.«) Pristanek »Zeppelina« na francoskih tleh je zgodovinski dogodek v francosko-nemških odnošajih. Pripravljenost Francije, da z vsemi sredstvi prepreči katastrofo zrakoplova, zasluži največjo pohvalo. Tudi francoski listi se odrekajo vsakemu zadoščenju in naglašajo, da je pripisati samo natančni poučenosti, energiji in požrtvovalnosti posadke, da je bila rešitev mogoča. »Petit Parisien« omenja, kako težko je moralo biti z moralnega stališča, da se je dr. Eckener odrekel

nadaljevanju poleta in da se je odločil, prositi Francijo za pomoč. »Echo de Paris« piše, da njihče v Franciji ni privoščil »Zeppelinu« katastrofe in da je dr. Eckener, ko je moral prisiljen pristati v Franciji, lahko prepričan, da bo sprejet z največjim spoštovanjem. »Victoire« zagotavlja, da so v Franciji že davno pozabili na očitke dr. Eckenerja in da mislijo samo na to, da mu pripravijo v Franciji čim prijetnejše bivanje. »L'Oeuvre« piše, da je bila pomoč Francije človeška dolžnost in da ima ta pomoč večji moralni pomen, kakor najzmagovitejša bitka v vojni. Staro plemensko sovraštvo se umika novemu čustvu. Boljševiki na ledolomilcu »Krasinu« so rešili fašiste z zrakoplova »Italije«, Francozi pa so rešili Nemce na »Zeppelinu«. Kljub razočaranju, ker se je polet ponesrečil, bodo vsi Nemci slavili rešitev »Zeppelina« kot srečen dogodek. Prebivalstvo v okolici Toulona je posadko zrakoplova sprejelo na najsijsajnejši način. Od vseh strani so prihitali v avtomobilih, da bi skrbeli za nastanitev moštva in potnikov. Večino potnikov so nastanili v privatnih stanovanjih. Zrakoplov stražijo francoski gorski lovci in kolonijalne čete. Dr. Eckener se je v kratkem nemškem govoru zahvalil, njegov govor pa je prestavil v francoščino Ullsteinov dopisnik na krovu »Zeppelina« grof Montgelas.

Friedrichshafen, 18. maja. (Tel. »Slov.«) Dr. Eckener se je odpeljal preko Marseille in Zeneve v Friedrichshafen po dva nova motorja. Ta motorja bodo montirali na zrakoplov direktno v Toulonu in dr. Eckener upa, da se bo vrnil v štirih do petih dneh. Zrakoplov bo v desetih do dvanajstih dneh zopet pripravljen za nadaljnji polet, ni pa še gotovo, ali bo potem naravnost nadaljeval pot v Ameriko, ali pa se še prej vrnil v Friedrichshafen.

Belgrajske vesti

Belgrad, 18. maja. Provincijal iz Mostarja Mandić, predsednik Združenja tobačnih sadilcev v Hercegovini, je prispel v Belgrad. Bil je v finančnem ministstvu, ki ga je zainteresiral, da dovoli radi slabe letine predjem na bodočo žetev.

Zastopniki zadrugištva so obiskali gradbenega ministra in intervenirali pri njem za poštne olajšave.

Pomočnik prometnega ministra Kuzmanović se je danes poslovil od uradništva in ministrstva. Progo Bitolj—Kenali je včeraj naša država prevzela od grškega glavnega železniškega ravateljstva, tako da je sedaj naša železniška služba podaljšana prav do grške meje.

Sveti sinod pravoslavne cerkve se bo sestel koncem prihodnjega tedna. Med drugimi stvarmi, ki so na dnevnem redu, se bo razpravljalo tudi o načrtu srednješkolskega zakona in o stališču pravoslavne cerkve do tega načrta.

Zastopstvo zavarovalnih družb iz cele države je danes sprejel trgovinski minister. Izročili so mu spomenico o vseh važnih zahtevah te stroke. Predložili so mu tudi poročilo o svojem delu. Minister se je dalje časa z njimi razgovarjal o zakonu o zaščiti premij.

Zagrebske vesti

Lastnik Gradskega podruma Lupal je danes opazil, da mu manjka veliko srebrnine in poštva v vrednosti okrog 50.000 Din. Ti predmeti so izginili na nepojasnen način.

Zagrebski župan dr. Srkulj je z nekaterimi mestnimi zastopniki odpotoval v Crkvenico, da poiščejo poslopje, ki bi bilo primerno za okrevališče za vajence in deco.

Akademija Jugoslovanske orlov-ske zveze v Unionu

Ljubljana, 18. maja.

Tiho, toda vztrajno, dosledno, skozi in skozi po točno zahtevanem in docela premišljenem načrtu deluje naše orlovstvo. Svojo tvorno silo izkazuje na zunaj sila redko. JOZ kot glavna in vrhovna predstavica močne orlovске armade priredi za javnost vsako pomlad akademijo, ki je vselej priča njenih potov in ciljev, obenem dokaz resnega dela in smotrenega prizadevanja na polju telesne vzgoje in sposobnosti njenih članov. Letos je ta akademija, po številu sedma, padla že precej pozno. Nocoj se je vršila in so se zbrali na njej številni prijatelji orlovskega gibanja, vsem na čelu g. knezof A. B. Jeglič. Bil je navzoč tudi veliki župan ljubljanske oblasti, g. Vodopivec s soprogom ter mnogi drugi ugledni predstavniki raznih civilnih in političnih oblasti.

Program je obsegal skupno štirinajst točk. Prvi del akademije so izpolnili izključno Hrvati. Po uvodni odigrani orlovski himni, ki jo je s priznanim eleganco izvedla godba Dravske divizijske oblasti pod osebnim vodstvom višjega kapelnika dr. Cerina, je izvajala osemčlanska skupina Orlic »Pomladno jutro«.

Izredno težka točka je nad vse ugajala, kakor tudi vse ostale.

Globok in pomemben je bil nato govor dr. Zitka, ki je zaključil svoj govor z živjo klicem na kralja Aleksandra. Občinstvo se je z navdušenjem pridružio klicu. Z odigranjem državne himne je bila zaključena akademija Orla. Nov uspeh, nova zmaga Orla je bila njegova včerajšnja akademija, h čemur mu iskreno čestitamo.

Premijera v ljubljanski drami

Angelo Cerkenik: Greh.

Snočna premiera nam je prinesla uprizoritev druge Cerkenikove drame na ljubljanskem odru, vsakdanjo tragedijo v 6. slikah »Greh«. Uprizoril jo je g. V. Bratina. Ne moremo reči, da bi bila ta druga drama mnogo srednjejša kot lansko leto »Roka pravice« — preko preprostega linearnege dejanja, razkosanega v slike, in preko deloma nasilnih prizorov se čuti pisateljeva dobra etična in dramatična koncepcija, ki pa malokje izori v umetnino. Viski predstave so bili kaj različni. — Inscenacija V. Bratine je boljša kot sicer dokaj izdelana, pa umetniško premalo polna igra igralcev. Obširneje prihodnjik.

F. K.